„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
за 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приповедање“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕОПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 7. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 13. ЈАНУАРА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Шта сад?

Прве молбенице за сазив сабора одбијене су. Барон Банфи показао нам је своју моћну песницу. Само треба имати на уму, да је он то учинио у онај мах, кад поче да лети стрмоглав са своје министарске висине. Ствар је дакле много мање озбиљна, но што изгледа у први мах.

Па опет, ми смо готови да схватимо ствар и са најозбиљније стране. Ево, кажимо: ударени смо! Тај је удар погодио жеље народа нашег, наду његову, очекивања његова.

Шта ће сад бити? — Нема сумње, то ће се показати у брзо. Има људи, има нараштаја и има народа, који се сагибају пред препрекама и који се крше под ударцима. А има их, који усред препрека, трења и удараца јачају, прекаљују се, челиче се.

Народни противници ликују. „Српски Сион“ пита већ: Је л' ово доста, па да се они паметнији опамете у његовом смислу? т. ј. да гледају, како ће да им буде лакше, а да се окану народа и права његових.

С те стране је без сумње свако умирен. Наш народ је научио на зло. Борба га је само челичила. Да није био тврд, до сад би га они силни ударци сламавили. Да није умео да истраје, до сад би био пропао. Оно исто, што је барон Банфи постигао својим ударцима пред петровдански сабор — постићи ће без сумње и сад. С те стране није никога брига.

Сенка, која прелета брижно чело народа нашег, сасвим је друге врсте. Да се одупремо, био би у овој ствари потребан слошки, заједнички рад свију правих родољуба. А да неће наступити још јаче цепање и нов раздор? И да кажемо искрено: Напи противници рачунају баш на то, и молбенице су враћене донекле баш и из тог разлога, да расцеп појача и да се докаже немогућност саке даље заједничке и одлучне одбране автономије наше.

Но они, који страхују, да ће то наступити, и они, који желе да то наступи, преварће се. У сваком злу има и нечег доброг, само треба ту добру страну разпознати, схватити и — употребити.

На петровданском сабору — 26. јула 1897. године — гласали су посланици народних странака слошки за то, да на подножије престола изнесу све тегобе и жалбе за последњих 30 година, да потраже моћно закриље и заштиту и умоле највише уверење, да ће се са автономијом од сад уставно поступати и да се неће више октројкама, повредама и поступцима владе и комесара крњити народна самоуправа.

На петровданском сабору дошли су дакле посланици народних странака до закључка, да је потр бно — на основу тридесетогодишњег горког искуства — показати седиште и средиште нашег автономног зла и сложили су се у уверењу, да нашу автономију могу очувати и унапредити само сабори, којима ће бити обезбеђена сва уставна права њихова . . .

Борба у томе правцу утаначена је, та борба може да буде слошка и заједничка. А баш та борба стоји у овај мах пред нами — нерешена.

После петровданског сабора наступио је тренутак, кад пониче несугласица међу народним странкама. Не би било родољубиво потрзати у овај мах и опет питање: ко је био крив? Та ствар иде у историју. Наглашавамо само то: док су једни мислили да треба учинити одмах и све, што је закључено на петровданском сабору, други су хтели, да најпре још покушају доћи до цели другим путем, а ако то остане без успеха, онда тек да се учини оно, што је прописао петровдански сабор.

Данас је наступило оно предвиђено — онда. Данас је наступило време, кад и већина посланичке конференције нема другог пута до оног, што га је одредио петровдански сабор. Мањина посланичке конференције стоји још увек на биљези, готова, да то и сад заступа и учини. Време и прилике изгладиће разлику. Сложном и заједничком раду у овој ствари не стоји ништа на путу. А народ ће се том заједничком раду својих посланика искрено зарадовати и — помоћи ће га.

Ми лично нисмо никад били у стању увидети, да у нашем народу треба и мора да наступи оно, чега нема нигде. Нисмо могли увидети, како могу трајно да нестану програми и странке, па да сви у свему будемо једни. Није ни потребно, а било би по наш народни развитак и штетно. Без борбе и трења — учмали би и устајали би се.

Но и ако бесмо тог уверења, опет смо вазда исповедали, да може и мора доћи до таких важних, крупних, судбоносних прилика, кад ми као синови једног народа и једне цркве треба и мора да се нађемо у заједници, на окупу и кад ће разни путеви да нас доведу на једну тачку.

То је време наступило. Борба за сабор, коме да се признају сва уставна права његова поста горућа. Ми у тој борби не смемо устукнути ни малаксати. Сваки родољуб, сваки син нашег народа, сваки онај, који се хваста да је члан ма које „народне“ странке, не сме да се издвоји из те борбе. Ако не дођемо до слободног уставног сабора, наша је самоуправа пропала.

Дабогме, не пада нам на ум, да ипта затрпавамо и кријемо у кучине. У нашем народу постоји више странака. И кад заједнички извојујемо наш слободан, уставан народно-црквени сабор, зар неће доћи на томе сабору, до борбе чак и између народних странака? Ми мислимо да хоће.

Та биће борбе и у једном и истом клубу. Тешко би било народу, где би сви чланови његови мислили једно и исто. То бити не може. Али што да се плашимо те борбе? Таква борба пречишћава и бистри начела. Таква борба изазива напредак.

Радикали ће сигурно тражити нешто више. Либерали ће сигурно вући мало натраг. У неким питањима и то у крупнијим ићи ће заједно, у неким питањима ће вероватно превагнути једни, у другим други. Али ако буду искрено заступали истакнута начела, ма која струја победила, то мора бити и једнима и другима милије но да продре оно, што нам се данас натура.

Ствар је јасна и чиста. То што хоћемо ми, лежи на длану, бива у свима државама.

Изволте погледати за часак на опозицијоне странке угарског сабора. Ено нам народне (Апоњијеве) странке, крајње левице (која је поцепана у две фракције) и пучке странке. Све се те странке у многоме не слажу. Оне се кадшто жестоко боре. Тек пре три месеца написао је Зиманди (члан пучке странке) велико дело о Лајошу Кошуту, те је врло оштро напао спомен његов.

Познато је, шта је наступило после тога. Између пучке странке и крајње левице дошло је до најоштрије борбе, називаху се издајницима, а неки посланици крајње левице напали су штаповима посланика, Лепшенија.

А шта видимо данас? Све опозицијоне странке удружише се у овим важним данима у заједницу и стоје као један човек. Нису се стопиле, јер то бити не може. Ни једна није напустила свој програм. Кад извојују оно стање, за које се боре, свака ће у извесним приликама ићи својим путем. И биће да ће се борити. Али све то не смета њиховој данашњој заједници у оним питањима, где су им интереси заједнички.

Могли би из парламентарне историје свију држава и свију времена навести гомилу сличних примера, али ми изабрасмо најближи и најскорији.

У нашој држави букти у овај мах жестока политична борба. Тиче се устава. Ми у тој борби не учествујемо. Зашто? Јесмо ли мртви? Ил слепи, ил без осећаја? Не! Нас овака борба за устав не може да загреје, јер нас тај устав поставља у буџак, а да се боримо за назадак, то нисмо научили. Ми чекамо да наступе сретнији дани по Угарску, чекамо да догађаји разувере меродавне политичаре.

Ал нисмо мртви. Наш живот, наша борба усредсредила се данас поглавито око автономије наше и треба да се усредсреди око економског и културног напредка нашег. У овај мах, наш политички пасивитет, не сме се тумачити нити сме изгледати као мртвило.

И није то; Ми живимо, радимо, а оно што нам је данас на дневном реду — сједињује нас. Аманет петровданског сабора свима нам је једнако драг. Тим се бар хвалимо. Данас се чак и у времену слажемо. Еле напред! Па нек се преваре они, који зебу и они, који се злурадо смеше. У борби која је пред нами, нема ничега, што је по среди народних посланика и народа. И ако се већ сви не могу љубити и грлити, могу се заједнички борити. На народним посланицима је реч! И то реч, која ће да покаже — заједницу у предстојећем раду . . .

Кад је већ реч о таковом раду, да ли да кажемо још нешто, што нам је тако давна на срцу? Хоћемо! Ал нек се не

ПОДЛИСТАК

КАВАЉЕР.

У једном омањем друштву, међу осталом господом са црвеним оковратницима, седи и један младић, кога се лице чисто сјаје од задовољства и осталима хвалисаво прича својим високим гласом, који надмаша и само звечање чаша, ово:

»Одзвонило је други пут. Кондуктер је ишао од кола до кола и затварао врата једна за другима. Ја сам седео у једном купеу код прозора и гледао на перон. Како сам тако безбрижно седео, ни о чему не мислећи, и посматрао мимопролазнике, паде ми у очи један стари господин и једна врло млада госпођа, који руку под руку долажаху из чекаонице. Госпођа — достојанствена, очаравајућа, феноменална лепота! Цела њезина појава одсјајиваше особитом красотом и одисаше правим, мирисним и дражесним пролећем, а из црних јој очију севаше необична ватра. Срећни старац младићком љубављу и жаром гледаше у своју лепу половину и ја приметих, како јој је руку стиснуо. Ово ме поче да занима. Брзо отворих прозор и промолим главу на поље. Баш у згодан час. Видех старога господина, где уђе у један купе, а дражесно биће остаде на пољу, машући му руком на растанку.

Ма да беше са својим старцем забављена, ипак ограби времена, да ми добаци, ма и летимично, један поглед. Ја сам ју гледао нетренимице са зажареним лицем и свим жаром својих очију, и она поцрвене. У забуни беше спустила главу а пламен јој ударио низ образе и ја погледах око себе с тријумфом у пупој самосвести о успеху, кога сам постигао. Пошто сам ово учинио, застаде мој поглед на жељезничком послужитељу, који је баш у тај мах ухватио за звоно и само очекивао знак, да и по трећи пут откуцне. Још један обожавајући поглед на лепу госпођу и — одлука беше готова. Отворих брзо врата, дограбих свој пртљаг, шешир метнем на главу и скочим из жељезнице баш у тренутку, кад звук звона и по трећи пут одјекну и влак се крену. Инстиктивно, господо, инстиктивно приметих, да се лице старог господина намргодило као натуштено небо!

Један носач пртљага узеде мој кофер и на моју заповест, однесе га у дворану, где се обедује, пак певуцајући у себи неку песмицу, пођох лаким, еластичним кораком за младом женицом, која се кренула у исти онај час, кад је спазила, да сам готово при поласку влака искочио из истога на поље. Један ватрен поглед из њезиних очију — и ја видех, да ме је разумела.

Њезина елеганција показиваше, да је навикнута на еквипажу, али овога пута иђаше она лагано пешице према вароши. Знао сам одмах, да је мене ишчекивала. Ова дивна жена, господо, дивна жена, очекивала је — очигледно је то било — да ју пратим И у часку једном, ја сам ишао поред ње.

»Милостива госпођо«, рекох, дочим сам шешир највећом елеганцијом скинуо.

»Господине«, рече она враголасто ме погледавши својим лепим очима.

»Хтео сам у необично важној ствари да отпутујем у престоницу. Пријатељи ме задржаваху да останем на банкету, кога они у моју почаст хтедоше да приреде. Можете, дакле, себи преставити, милостива, колико мора да је важна ствар, која ме принуђаваше, да молбу својих пријатеља не испуним. Па ипак сам се сво предомислио изненадно и сад остајем овде.«

»А за што то, кад треба да идете у тако важној ствари у престоницу?«

»Јер«, рекох ја, поклонивши се особитом елеганцијом, »јер сам видео вас, јер ја још никад и нигде не видех тако божанствено лепе жене, као што сте ви јер сам увидео, да вас неизмерно љубим!«

Лепој женици се допадао овај говор и сигурно је мислила, да сам какови песник. Ни једна јој реч не пређе преко усана.

»Ох милостива«, наставих окуражен даље, »како несрећан, како бедан бих се осећао, ако ви према мени будете немилостиви!« При том уздахнув дубоко метнувши руку на срце.

»Али господине«, чујаше се њезин сладак гласић, »тако брзо, тако изненадно, не, то је немогуће.«

»Оно није права љубав, која се може сакривено трпити!«

»То је истина . . . па ипак«, при том ме опет ошину један враголасти чаробни поглед, »ипак је неверовато да истину говорите. Ви ме нигде нисте видели, нигда познавали, а за то ми ипак говорите, да ме љубите. Не, ја то не могу да вам верујем.«

»Дајте ми прилике, да вас уверим!«

»Боже мој, како то?«

»Посветите ми неколико часова. Дозволите ми, да вам све искажем, да вам излијем своје топле осећаје на само, у четир ока.«

»То не може да буде.«

»Зашто да не? Ваш је муж отпутовао . . .«

Она ме прекиде,

»Мој муж? Откуд ви знате, да то беше мој муж?«

Толико топлине, толико враголије беше у њезином погледу, да сам се једва уздржао, а да ју очаран не пољубим јавно на улици.

»Дакле« мољах ја сад наваљујући. — »Ви ће те ми дозволити, да вас о својој љубави осведочим?«

Она се премишљала; колебала се и најпосле, спустивши своје лепе очи, изрече:

»Дозволићу вам.«

»Хвала, хиљаду пута хвала! Ви сте ме учинили сретним, пресретним човеком!«

Уђосмо у варош. Са тороња откуцаваше седам. »Али« — рече поново божанствена жена — »састанак ће ипак мало потешко ићи, јер ја нисам сама. Код нас је и моја мати, која се неће баш најпријатније осећати, када вас, једног странца, у одсуству мога мужа, код мене у посети види.«

Ноћна тама поче покривати варош. Ја се нагнух са свим уз задобијено биће и стиснув јој меку ручицу шапутах јој тихо!

»Мама несме о том ништа да зна. Баш ништа. Саслушајте ме само!«

»Говорите!«

»Кад већ све у кући поспи, доћи ћу и лупнути на ваш прозор. Ви на то отворите, помолите се кроз њега и саслушајте ме. Ноћ ће бити тиха и особито лепа. Реците није ли тако?«

»Добро. Али немојте да лупате само једанпут и не дуго Ја ћу вам рећи како да ради-

схвати као пребацивање, него као потребан наговештај.

У оно време, када се мучило, да између либерала и радикала дође до потпуне „слоге,“ стапања, па се ти преговори започињали и разбијали, угледније присталице самосталне странке, стајаху по среди и — нека нам опросте — али не учинише ни једном своју дужност Они су пребацивали, кукали што не може да дође до жељене слоге; али ни једном се не спустише са своје висине, нити дођоше у средину, да раде на стапању. И говорили су обично: погодите се само ви, с нами ће те већ лако.

Наше је уверење до душе, да би у оном послу било и то узалудно. Јер хтети више но што се може, стоји на путу ономе, што би се могло, а неће се, јер се сматра да је недовољно.

Но данас се тиче онаког заједничког рада који је не само могућ, но већ и утаначен. Улога самосталне странке, могла би бити данас благородна. **Свети Сава**, чији помен славимо па сутрашњи дан, није тек корео завађену браћу. И није се задовољио пити је уживао у томе да буде бољи од њих. Него је радио и мучио се на томе, да у склад доведе њихов рад, те радио с њима заједнички.

И опет велимо, нек се ово не прими као укор. Пример је светао. Ко хоће да изврши велику улогу, мора пре свега да буде бољи, дурашнији, одушевљенији од осталих. Бољи чланови самосталне странке имају данас широка и благодарна поља. Пред њима је испит, тежак, ал благодаран.

Са тим надама улази радикална странка у нову борбу. И хоће да се бори још истрајније но до сад. И готова је да аманет петровданског сабора чува и да у заједници са свима родољубима ради на томе, да дођемо прописаним и заједнички већ утаначеним путем, до сабора са свима правима његовим.

Снага, која се уложи у ту борбу, никад се изгубити неће. Јер као што модерна динамика доказује, да је свака снага, која се утроши у природи вечна и да се никад не губи. тако и политичка наука исповеда, да и она снага, која се утроши у политици — никад не пропада

J. T.

Самовоља цензуре и зулум босанско-херцеговачкијех власти.

Мостар, 4. децембра.

„Српски Вјесник“, премда му је у програму, што га је влада г. Калаја одобрила, дато право, да може беспристрасно критиковати, сад пак не смије не само да се упушта у критику (у осталом није смио никад критиковати, од самог почетка; истина, критиковао је, али је цензура увијек забрањивала), него чак цензура н да му ни поједине факте да изнесе, факте, који нијесу наперени директно против владе; па чак цензура не допушта ни оне факте, који не би требали ни најмање да се тичу владе. Тако н пр цензура не да „Срп. Вјеснику“ констатовати, да код православних Срба бивају спроводи без свештеника, да умиру без причести и исповиједи, да народ не иде у цркву, или н. пр. да православни Срби не иду у мостарску него у бјелопољску цркву (узрок је овом, што је у Бијелом Пољу народом биран свештеник и није шпион). У опште, о цркви и школи „Српски Вјесник“ не смије ни једне рећи, и ако при том не спомиње владу. Н само ово да не допуштају поменутом јединном независном српском листу у Босни и Херцеговини, него му чак забрањују и јавну захвалност уредника и првака народног Владимира М. Радовића, захвалност, коју је из Цариграда послао поводом тога, што је о свом крсном имену св. Николи, примио силу телеграфскијех честитака из свију готово мјеста из Босне и Херцеговине.

„Српски Вјесник“ има двије цензуре: једна је у Сарајеву (за чланке), а друга у Мостару (за најновије вијести). За пошљедњи број, што је изишао пред Божић, мостарски цензор није допустио ни једне вијести из свијета, чак није допустио ни о том, како стоје ствари између Америке и Шпаније (!!) Е, па зар није то ужасно? Зар то није отворено, да влада иде на то, да уништи „Српски Вјесник“ тијем, што гледа да ужаснијем цензурисањем учини, да лист буде што је могуће више мршав, те да постане неинтересантан за читаоце. Цензор је у своме послу са свијем самовољан: једну ствар допусти за „Српски Вјесник“ за један број, а за други је не допушта, премда се о истој ствари у истом правцу, у истом тону пише; такав је случај са шпанско-американскијем ратовима. Толико је доста, а да вам даље не говорим, како поменутој новини не дају да пише о праничној чешкој борби, како јој не дају да нападне на Нијемце. С почетка је цензура допуштала писати о путовању цара Виљема II. на Исток, а доцније забрани, премда се у том није ништа писало о Аустрији; ово се забрани листу једино за то, што су били врло интересантни чланци о борављењу Виљемову у Цариграду, забрани их за то, да лист не би тијем занимао читаоце. — Неки пут цензор допушта мученику „Срп. Вјеснику“, да рече Србину покојнику: „Лака ти **српска** земља, други пут забрањује ријеч српска; неки пут допушта, да проговори коју о српској православној депутацији у Цариграду, други пут забрањује чак споменути то име; неки пут допушта, да назове Владимира М. Радовића, Војислава Шолу, Глигорија Јефтановића и Косту Кујунџића првацима, а други пут забрањује итд. итд. Зар ово није права самовоља? И како ће сарадници послије тога да се управљају, шта им треба писати, а шта не? Каква ли мука бива, кад се читаве реченице изостављају цензуром, те чланак излази без свезе у мислима, — каква ли због тога мука бива, док се то поправи, тијем прије, кад је већ коректура учињена и лист у машину стављен; и због неколике ријечи или реченице у ставу једном, мора се цијели став преслагати. Више пута цензура изостави по неке реченице тако језуитски, да без тијех реченица изгледа, да лист хвали оно, што баш осуђује; или због таквог цензорског брисања излази чланак апсурдан. Тако је било, кад је „Срп. Вјесник“ писао о школама конфесионалнијем и комуналнијем. У том се чланку на завршетку рекло, да су конфесионалне школе добре и корисне, а за комуналне истакнуте су рђаве стране, и због тога да су неке владе укинуле те школе. Цензор пак прекрижио је ставак, који је био састављен из реченице подвучене, т. ј. ставак о рђавијем странама комуналнијех школа, те према томе изишло би, као да „Српски Вјесник“ жели, да се укину православне српске школе и то по разлозима врло глупијем. Заиста сарадници, три брата од Радовића, имају велику муку већ само због ове околности: Они морају сваку ствар одобрену цензуром, поново добро прегледати, да не буде бесмислице или да им се не подвали. А како ли им је, кад им се читави чланци бришу цензорским црвенијем мастилом, чланци, који ни најмање не вређају владу у Босни и Херцеговини или у Аустро-Угарској! Баш ћу да вам споменем из овог пошљедњега броја, а да не идем у друге бројеве. Уредништво било је написало чланак: „Сан-Стефан“, али га цензор забрани, и ако се у њему није ни једне рекло о Швабама, ни о Мађарима.

Све су ове цензорске неправде, сву цензорску самовољу трпјели сарадници и трпе, али влади не би ни то доста, него ево сад преко свог новога предстојника Бродника, навали са глобама на редакцију. Тако би оглобљено уредништво са двадесет форината за то, што је изишла патријархова посланица у „Dubrovniku“, на основу тога, што је тобоже „Срп. Вјесник“ послао ту посланицу, да изиђе на јавност. Сарадници су дали рекурс против такве глобе и побили су разлоге г предстојника тијем, што је „Српски Вјесник“ добио посланицу од свога сарадника изван земље и да „Срп. Вјесник“ не може забранити сараднику, да свој рад пошље у друге новине, тијем прије, кад види, да му рад није изишао у мостарском листу. Даље је наведено у рекурсу: „Баш кад би уредништво „Српског Вјесника“ и послало ону посланицу, то је опет неправично да се глоби, јер је „Dubrovnik“ забрањен за Босну и Херцеговину, а уз то сарајевска цензура има право да цензурира списе само за окупиране земље, а не за Аустрију“. — Осим овијех разлога треба имати на уму, да је могао ко год од слагара послати поменуту посланицу, па ју је могао ко год и од владе послати, јер се па цензуру три примерка шаљу; да је ко год од владе могао послати, имамо разлог да сумњамо зато, што влада употребљава сва средства да уништи „Срп. Вјесник“, и ово најбоље доказује наведено цензурирање истога листа. — Зар није ужас и покор глобити уредништво „Срп. Вјесника“ за Патријархову посланицу, за посланицу Цариградског Патријарха, у чијем се подручју налази православна црква у Босни и Херцеговини, за посланицу која се за вријеме „варварске“ турске владе јавно православном народу с олтара у цркви читала? Влада г. Калаја није задовољна што је ту посланицу забранила за Босну и Херцеговину, него чак и глобе људе што је изишла изван окупиранијех земаља, глоби људе за које не зна да су је они објелоданили у другијем новинама, глоби људе, који нијесу чак ни у земљи, глоби их поробачином, егзекуцијом узимајући за 20 фор. глобе 50 и више фор. у стварима. Ето така је глоба била за Владимира М. Радовића! А шта би било да је посланица изашла најпослије у Црној Гори или Србији? Био би хапс од неколико мјесеци, и то се мора тијем прије мислити, што нека озго господа пријете сарадницима Душану, Милану и Алекси Радовићима чак и вјешалима.

Осим поменуте глобе дошла је друга од 50 (педесет) фор. зато што је тобоже „уредништво измијенило текст“ и још се у осуди какијавелски наводи, да „је сарадник то признао“. Ово се односи на 46. бр. „Срп. Вјесника“ за уводни чланак. Уредништво мостарског листа има у својим рукама цензурирани спис са владиним жигом „impr matur“, кад се тај спис упореди са поменутијем бројем 46., онда свак може видјети, да нема никаквије измјена што се тиче садржине (текста). Ово је и сам подмстач предстојник Бродник знао, те је зато и неистину казао, како му је тобоже то признао сарадник. Баш кад би сарадник то и признао, то предстојник не би требао на то да обрати пажњу, јер је јасна ствар: црно је на бијелу. Кад се оваке подвале чине једном уредништву, онда може свак себи јасно представити, да шта се подмеће јаднијем православнијем неписменијим сељацима. Мени су у уредништву „Срп. Вјесника“ показали цензуриран спис, и видио сам, да су само поправљене штампарске и граматичке погрешке, и то се досад смјело поправљати. Рекурс је против ове неправде са непобитнијем разлозима написан, али све то би узалуд глоба је предстојникова потврђена. — За бр. 47. због истијех „равлога“ одређена је глоба од 100 фор., а шта ће бити са 48, 49 и 50 бр., то може по горњим глобама сваки читалац напријед видјети.

Овакијем поступцима као да се г. Калај пр ко Бродника, који је из бијела свијета дошао, спрема да сасвијем угуши „Срп. Вј“, „Вјесник“, који и онако због мука и невоља, које му влада задаје, не ће моћи истрајати још ни по године. Ово већ зна и влада, али она не може толико времена још да трпи независни лист, те с тога прикупља некакве тобожње разлоге, да га једног лијепог дана укине, забранивши његово даље излажење. Ако послије 50 бр. не буде забрањен „Срп. Вј.“ онда он због нечувенијех глоба више не ће смјети излазити корегиран, јер се чланци у уредништву не могу написати, сложити и корегирати за два дана за један недјељни лист, за два дана, јер лист остаје четири дана па цензури у Сарајеву. Уз то треба имати на уму, да готово сви дописи долазе у таком облику, да се морају прерађивати. Сад не ће ни то моћи да буде. Зато сад читаоци у „Срп. Вјеснику“, који је досад излазио са класичнијем српскијем језиком, са чистијем нарјечјем српске Босне, Херцеговине, — налазиће такијех погрјешака, каквијех до данас није бивало ни у једној српској па можда у опште ни у свјетској новини. И ово може да служи као један од доказа, како „културтрегери“ врше културну мисију међу Србима у окупиранијем земљама.

Г. Калај за пунијех 16 година још није могао да изда закон о штампи за Босну и Херцеговину. Све културне владе ограничавају право појединијем грађанима законом. а не административнијем наредбама. У Босни и Херцеговини пак ограничавају се та права не само административнијем наредбама, него се чак те наредбе не дају писмено, већ се саопште усмено; те тако те наредбе ништа не вриједе, јер се оптужени не може на њих да позове, пошто нови предстојник ништа за таке наредбе „не зна“ и онда он (предстојник) кажњава људе самовољно, као што је Бродник казнио уредништво „Срп. Вјесника“. — Зашто г. Калај не даје писменијех наредаба? Зар није јасно, да се боји, да му се гдје год те наредбе не покажу, јер су те наредбе срамота за свршетак XIX. вјека? Така је усмена наредба, да се у „Срп. Вјеснику“ не смију метнути неколике тачке на мјесто оног што је цензура забранила; друге пак наредбе, да се не смију штампарске и граматичке погрјешке поправљати, нијесу чак ни усмено саопштене, него се „преступ“ против тога казни страшнијем глобама.

Ова слика, и ако је блиједа, али ипак на њој је јасно нацртана самовоља и зулум „културтрегерске“ управе, то је слика, на коју је сам г. Калај ударио свој печат, потврдио је, да одговара оригиналу; потпуна пак слика те управе, јесу цензурисани списи „Српског Вјесника“, и сад слободно може земаљска сарајевска влада да забрани једини независни лист, лист, који се докопао непобитнијех докумената против Калајева калајшења, против његове самовоље и зулума у Босни и Херцеговини.

Прилике у Угарској.

Путу Коломана Села у Беч, приписује се врло велика важност и свако се нада скорашњем обрту на боље. Опозиција врло много полаже на то, што је краљ примио Села у аудијенцију. Сел је доста дуго био код владара и имао прилике да му верно оцрта данашње стање у Угарској. Извештаји из Беча, доносе још да је Сел после аудијенције код владара у згради угарског министарства, у Бечу, подуже разговарао са једном високом личности. Ко је била та личност, не каже се. Сел је још посетио аустриског министра претсједника грофа Туна, министра спољних послова грофа Голуховског и немачког посланика Ајленбурга. Толико говоре извештаји о бављењу Селовом у Бечу. Опозицијона штампа, као што напоменусмо, доста чему се нада од овог пута Селовог у Беч. И истиче као природну последицу тога пута брже промене у данашњем за-

---

те. Најпре лупните једаред и онда се удалите. После невелико минута дођите поново и куцните двапута. За тим опет одмах отидите и после пет минути дођите те куцните трипут.«

»Зашто то?«

»Јер се може догодити, да кад први и други пут лупнете, буде мама код мене, те може на поље погледати. Ја дакле морам да будем пажљива, ако би когод код мене био, да га благовремено уклоним.«

Ја јој усхићен пољубих руку...

... И задовољни члан друштва ућута погледајући остале са пуним тријумфом.

Друштво беше изненађено али и љубопитно. Пајљубопитљивији усуди се да запита:

»И ти си лупао?«

»Ја сам лупао.«

»Прозор со отворио?«

»Разуме се. отворио се.«

»И...?«

»Даље не. Ја сам и сувише велики кавалер, а да причам, шта је даље било рече кавалер чисто поносито.

*

У »Грађанској касини« варошици Н. један пунокрвни, полућелави стари господић љутито удари песницом о сто и викну:

»Хо, то је нешто, што ми се синоћ догодило!« Љубопитљивци се обрнуше и радознало погледаше у љутитог, пунокрвног старог господина.

»Синоћ кад сам већ по обичају своју боцу испразнио и легао у постељу, уједаред са свим јасно разабрах, да неко на мој прозор лупа. Радознао, ко би то могао бити устанем и дођем прозору. Отворим, погледам напоље, али не беше никог. Помислих да је какав дрски несташко хтео да ме наљути, те затворим прозор и поново легох.«

»И то је све?«

»Само чекајте! Једва сам био у постељи, кад чујем опет куцање, али овај пут дваред. То ме разљути и доведе у страшан гњев. Дођем опет прозору, погледим поново напоље и не видех опет никога. Бејах побеснео од љутине, и већ сам мислио, да ће ме тај проклети безобразник ову ноћ да упропасти. Не могах да отрпем. Заклоним се мало за прозор и спремим се, да ако се лупање понови, овај у часу отворим. Једва да сам тако два-три минута постојао кад приметим, да се нека људска прилика прозору примаче и поче опет да лупа. У тренутку беше прозор отворен, у другом тренутку слетио је шешир безобразнику с главе, у трећем тренутку чврсто се уплела моја левица у његову густу косу, а у четвртом тренутку видех ја пред собом неког узвереног господичића, кога сам међутим десницом немилице и нештедимице шамарао.«

»А ко беше то?«

»Неки трговачки путник, који је хтео мојој лепој суседкињи пекарци посету да учини, но кога је она — ви знате ову враголасту, лукаву женицу — упутила на мој прозор, да би му ја, у одсуству њезина мужа, добру лекцију дао Што се заиста у пуној мери и догодило!«

Прерадио: **θ**

плетеном стању Угарске. Сел је био онај, који је први покренуо питање о миру и почео радити на њему. Сел је осим тога велики пријатељ уставности и поравнању од 67 год. Опозиција радо би гледала у њему и наследника Банфијевог.

У угарским политичким круговима опет ће да се заоштри ствар о личности Банфијевој. И заиста Банфи својим држањем изазива борбу против своје личности. Банфи је већ више пута доказао, да не застаје на по пута и да ће се радо послужити и дозвољеним и недозвољеним, да свој смер постигне, своју замисао оствари. Једно од многих недозвољених страдстава је и то да се Банфи често хоће да послужи именом круне, и тиме наравно се ствара врло незгодан положај. Недавно се опет тако нешто десило, и нема сумње да ће о овом морати бити речи у сабору и јавности. Опозиција ће морати управити своју борбу против личности Банфијеве. Кад су отпочела преговарања, Банфи је као што је познато отворено и више пута нагласио, како оне услове, које он износи, износи у име круне, и како ће она (круна) не само то од садашње владе већ и сваке друге захтевати. Те и ако је за све то казао, да су то јасни и одређени захтеви круне, ипак за то он хоће да попушта. Да је тиме и онако замршен положај учинио још заплетенијим, то се по себи разуме. Јел' ако су оно јасне и одређене жеље круне, које ће она не само од ове већ и сваке друге владе тражити, од куда може онда Банфи данас да попушта?! А ако нису оно жеље круне, откуда их је као такове могао изнети?! Ово Банфијево најновије држање, дало је политиким круговима Угарске материјала за размишљање и нема сумње, да ће оно бити повод новим нападајима и борбама против Банфија.

Новији извештаји о путу Селовом у Беч, све су интересантнији. Докле владини листови хоће да докажу како је Банфи израдио Селу аудијенцију, дотле опозицијони листови јасно и отворено доказују, да је Банфи тек у Бечу сазнао, да ће Сел бити примљен од владара у аудијенцију. „Мађарорсаг“ доноси, како је Банфи рекао Селу ово: „Да би се и ти уверио о становишту круне, готов сам да ти израдим аудијенцију“! Сел да је Банфију пак овако одговорио: „Жао ми је, али ми твоје посредовање није потребно“ то рекавши извадио је из џепа повив, којим га краљ жели да саслуша. Банфија је ово врло изненадило. У колико има опозиција право, то ће се за најкраће време видети.

После саборске седнице од уторника, више чланова како владине странке тамо и опозиције ословили су Силађија и питали га, како стоје изгледи са преговорима. Силађи је у више маха рекао, како држи, шта више нада се, да ће преговори уродити плодом. Нагласио је још и то, да владина странка и опозиција никада нису тако близу стојале једна другој у главним потезима као данас. У даљем разговору, одговарајући на питања, рекао је, да нетреба изгубути никако из вида, да се проговори неће склопити са Банфијом, и кад би он био у Банфијевом положају, савест би га нагонила да даде оставку, а не да прима мрвице. И кад се опраштао са свима, опет је нагласио, како ће бити мира.

Политичке вести.

Угарски сабор. Седнице угарског сабора не пружају ничег новог. У њима се ништа друго не ради већ само гласа. У седници од понедељника није било чак ни интерпелација. У саборници се баве само они посланици, које хоће да гласају и то само дотле док не гласају. Живост се много већа опажа у споредним одајама, где се живо претресају најновији догађаји.

Прилике у Троједници. У троједничком сабору води се још увек расправа о прорачуну. У седницама од петка, суботе и понедељника, говорили су ови посланици: др Пливерић, др. Брешћенски, Зорић и Мојо Мајсторовић. Од опозиционих посланика не пропушта скоро ни један а да не устане против буџета. Из целе борбе што се води, види се јасно, да је влада већ три године предлагала прорачун са дефицитом и да је то затајила како у лањском тако и овогодишњем буџетном извештају.

Црна Гора је, како „Глас Црногорца“ пише, ове године утврдила пријатељске односе још с једном балканском државом, с којом су нас вазда спајале везе исте вере и исте националне тежње. Грчка, после пораза на бојном пољу, после неизмерних жртава, што је поднела за бољу будућност Крита, данас гледа то богато острво у рукама свога краљевића, не без утицаја са Цетиња, што радо признаје и грчки краљевски двор и грчки народ. А природно решење критскога питања и победа грчке националне мисли на Криту, дају правац даљем току уређења балканских народа и интересима општега мира.

Наши пријатељски односи са великом суседном турском царевином и ове године су се на делу показали и потврдили приликом арнаутског нападаја на Србе код Берана. На посредовање књажевске владе висока порта се одазвала таквом добром вољом, да је одмах био успостављен ред задовољштином и обезбеђењем нападнутих мирних Срба, не без суделовања с наше стране.“

У одбрану автономије.

Молбеницу Ђ. В. краљу, да се наш одгођени народно-црквени сабор што пре састане, и да се том сабору ујамче сва права његова, закључиле су поднети до сада ове општине: Нови Сад, Стари Бечеј, Фелдварац, Бегеч, Ириг, Лединци, Кула, Силбаш, Уљма, Стари Сивац, Стари Врбас, Товаришево, Нештин, Врањево, Српски Елемир, Митровица, Деска, Ђурђево, Беочин, Тител, Гардиновци, Ада, Кленак, Параге, Мартинци, Баваниште Старчево, Крчедин, Кај, Футог, Турски Бечеј, Чалма, Чортановци, Сусек, Јазак, Бајша, Врђани, Оросламош, Платичево, Мађар Бољ, Загајица, Вешеново, Каменица, Перлез, Дарувар, Павловци, Делиблато, Крушчица, Рума, Мајиш, Врдник, Канак, Земун, Врачевгај, Ватоња, Вршац, Јарковац, Мала Маргита, Опаво, Сока, Вогањ, Арад, Црепаја, Стејановци, Фаркаждин, Кумане, Калуђерово, Белобрешка, Дивич, Сушка, Чаково, Белегиш, Доњи Ковиљ, Влајковац, Српска Неузина, Иланца, Дубовац, Илок, Трештеновци, Черевић, Павлиш, Стари Бановци, Шуљам, Српски Ченеј, Тараш, Нерадин, Ново Тополе, Пешта, Лалић, Јозепово, Лежимир, Арад-Гај, Велики Радинци, Сакуле, Модош, Мали Бечкерек, Суботиште, Нова Градишка, Шид, Крушедол, Старе Шове, Толвадија.

Свега **103** општине.

*

Толвадија 10. јануара. Наша црквена скупштина на предлог свога председника Саве Срдапова, једногласно се прикључила молби новосадске општине.

Прилике у Русији.

Петроград, 4. јануара.

У Русији ова година не беше берићетна, по ратаре. Од ових последњих једна трећина ове године гладује, тако, да је влада из државне касе, по наредби царевој, морала 35 милиона раздати у гладујуће крајеве.

Кад когод чује речи министра финансија, онда су финансије руске врло повољне, кад чита »Руски Труд«, познатог и Србима Шарапова, онда је Русија на прагу пропасти: странцима су вели, широм отворена врата, да експлоатишу Русију то јест, руска природна богатства. Једни веле, да је то срећа за Русе, други несрећа; како му драго било, истина је, да је у трговачком свету немачки језик тако преотео маха, да се може рећи, да је то званични језик богатијег трговачког света.

Код аристократије је опет француски и у неколико и енглески језик званични језик. Напредним Русима се чини, да то није зло, а оне који виде у том опасност, жигошу као назадњаке, славенофиле, »од којих мириши кандилово масло. — Руски су либерали и радикали толико омразили славенофиле-консерваторе да и оно, што ваља код њих кољају, тако до душе и славенофили са либералима раде. Што долази од либерала, консерватори (славеновили) мрзе, што од ових — либерали презиру.

Ено два друштва, једно се зове »савез руских писатеља,« друго друштво »славенско благотворно друштво.« У првом су коловође либерали и радикали, у другом славенофили. Либерал ни пошто неће да буде члан славенског друштва, славенофил опет чланом оног савеза па ма што доказивали. Изузетак су учинили славенофили Вл. И. Ламански и А. Васиљев, обадва су и чланови савеза руских писатеља У славенском друштву иде ствар на боље. Опозиција је победила у толико, што је изабран одбор од 6 чланова што до сад није било. Главни су у одбору А. В. Васиљев, којег и Црна Гора зна и књижевник Штиглиц.

Покренута је мисао, да се у Петрограду удеси опште славенска Матица којој би био задатак, да створи музеј свију Славена, библиотеку свију Славена, да купи себи кућу, једном речју да буде у сваком погледу средиште свију славенских народа без изузетка. Гроф Ламански изразио је своју сумњу, да ће се моћи тако велико дело створити а уједно, да није баш ни згодна сакупити руске новце, кад у самој Русији тако страшна глад влада, али је већина ипак примила предлог Богољубова.

Изабрани су у одбор за ширење те идеје ђенерал Богољубов, ђенерал штаба Сухотин, прво лице после Побједоносцева у св. Синоду, Влад. Саблер (један од најбољих пријатеља Срба), познат Србији из рата В. В. Комаров и уредник најраспрострањенијег листа »Свјета«, ђенерал Шведов, више споменути Васиљев и Штичан, пуковник Генјсман, Стано, књаз Галицин-Муравлинъ, књаз Андроников, доктор Лопатински, директор курса нових језика подпуковник Јечинац (Србин), чески књижевник Вацлик, Архипов, Бородкин, Драгомирецки (Русин), Кривош (Словак), Георгијев (Бугарин), Сватковски, Демјановски.

Све, дакле, што се односи на Матицу, нек се изволи отправити у »Славянское Общество« площад Александринскаго театра. Може се писати, ма на ком језику. Циљ те Матице биће чисто културна, просветна, етнографска, а никако политичка.

Штампа мало лакше пише. али је још далеко до слободе штампе, јер цензура постоји. »Вѣстник Европе« пише, да имамо много закона од министара који управо немају праву силу државних закона, а ипак дејствују.

Главни прокуратор Св. Синода Побједоносцев издао је свој »Московски Зборник«, који веле, ваља прочитати Он је и преведен на стране језике

Неколико хиљада духоборца одоше у Америку, одвео их је син грофа Лава Толстоја.

Недељни лист »Њива« штампаће нови роман Лава Толстоја »Воскресење«.

Апарат Теслин демонштрирао је овде професор Јегоров.

Други пут — друго штогод.

Т. Т. Текелин.

ДОПИСИ.

Сентомаш, 4. јануара. И ми Сентомашани пратимо са интересовањем покрет народни у одбрану наше самозаконије. Радујемо се, да велики број српских општина усваја предлог новосадске општине, а жалимо што у Сентомашу поп Лаза, са својим присталицама одби тај предлог, ма да је велика већина скупштинара баш за предлог. Но како је та велика већина сам ратар, и људи неписмени, то је било лако поп Лази оборити молбу новосадску, и да нам није стало до мира, да нам није драга и мила слога Сентомашана на осталима пољима јавнога рада, ми би за час два скупили толико потписа ратара скупштинара, који би се изјаснили баш противно решењу скупштине наше, те шта би онда рекао поп Лаза и „Бранник?“ Да ли би се Боже стидели своје ларме и радости.

О осталоме раду, о управљању са добрима и фундацијама код црквене општине не можемо вам ништа јавити, поп Лаза се постарао те је и последњега радикала из црквене општине избацио. Има црквених скупштинара пуно, који ни читати ни писати не знају, а људе који важе као интелигентни и заузимљиви у сваком раду за народ, који свој век проведоше у раду и борби за народ. те је све избацио из скупштине јер су вели се — радикали. Ми не желимо да поп Лаза ваљда преда власт у црквене општини радикалима, не тражимо да нам да до већине без изборне борбе доћи, али своје свештеничке и грађанске части, имена свога ради неби смео, толико и с к љ у ч и в бити, неби смео трпети, да многи кад се спомене управљање са добрима и приходима општинским — врте главом и сумњају. Доста о овоме за сад.

У политичној општини је рад са свим другачији, при решавању о појединим предметима од општег, а особито српског интереса, никад се не примећује, да се по партајској боји радило. Лепа једнодушност представника Срба одолева колико год може насиљноме утицају шовинизма на ову општину, а било би можда све још много боље, да се садашњи кнез, а некадањи ватрени претставник није сасма подао утицају солге и бележника. Преставници су пола либерали пола радикали.

О раду наших осталих, приватних установа нема се такође бог зна што писати, женска задруга већ давно спава сном мртвијем, са чије кривице не знамо, да ли са кривице председнице или перовоће, но обоје су за осуду. Црквена певачка дружина се са свим угледала на женску задругу, и у свему је једнака са истом што се тиче — нерада. Овде је једина кривица до хоровоће, који ништа — н е ћ е д а р а д и.

После двадесет и девет година живота у тишини једва једном и читаоница наша реши и сверова, те нам на нову годину приреди забаву с' томболом и игранком, на предлог честитога и заузимљивога члана г. апотекара г. Стевана Јаснића те донесе забава та врло леп и морални и материјални успех, чист приход је до 150 форинти, што је једина заслуга г. Јаснића као покретача.

Не можемо а да се код ове забаве мало дуже ни задржимо, и о истој коју прозборимо. Посета је била прилична, но како би могла и требала забава та да је била посећена. ми нисмо задовољни, могло је трипут толико бити. Унада у очи, да је онај део публике баш светлијо осуством, који себе држи да је скоруп друштва сентомашког а то су наше центрије и ваљда им је ниско ићи на забаву српске читаонице, где им по њиховом мишљењу ваљда нико није раван. Жалосна је ово појава те зато нек је тим већа част — изузетцима.

Врло нам је мило да се код наше српске трговачке омладине од годину две амо опажа похвално кретање и заузимање за лепо и добро. Први видљиви знак тога кретања беше лапе на св. три Јерарха забава трговачке омладине, која је врло лепо испала. И ове године се скупила омладина те је једногласно решила, да поради на томе да створи једно стално друштво трговачке омладине, којем би циљ била добротворна, те у ту корист приређује и ове године на св. три Јерарха забаву и то као дтугу редовну годишњу забаву трг. омладине, јер је решила омладина, да и у будуће свагда на тај дан приређује своју забаву. Забава још није у јавности објављена, али су све припреме учињене. На забави ће свирати војена музика из петроварадина, те је и интересовање за исту велико, странима ће бити лако доћи јер су два дана празници, а родољубиви сентомашани а нарочито гостољубиви домови српских трговаца су свагда радо дочекивали и позивали себи миле госте, што ће сада још и више јер су овде баш они домаћини. По распитивању са стране већ до сада о забави овој види се, да ће из околине многи посетијоци од лане и опет доћи, но опомињемо трг. омладину да је већ крајње време да се забава и јавно огласи а и у будуће вредно узради те ће тада зацело ова забава бити не само у Сентомашу и за Сентомаш но и за околину једна од најомиљенијих и најлепших забава. Радосно поздрављамо овај покрет и подухват честите трг. омладине, а врло је похвално од неких старијих и млађих г. г. шефова што се са својима млађима у једно коло доброга рада ухватише; у то име жи нели и сретан им рад. **Непад.**

Бел. Бечкерек. (И з б о р п р о т е и п а р о х а.). Једна несавесна клика, и изчезњавајућа мањина која годинама поткопава редован и правилан живот и примеран рад једне од највећих и најугледнијих црквеношколских општина, као што је наша Великобечкеречка, подигла се да приликом избора проте постигне своје себичне и штетне смерове, да поремети мир и ред целе општине, — ма да је свим својим досадашњим уједурмама, сплеткама, клеветама, протестима и утоцима редовно од темишварске епархијске власти одбијана била, која је власт таким приликама ред и рад бечкеречке општине као углед за друге истицала.

Та себична и немоћна мањина запала је лажним извештајима да наговори зета нашега епископа г. Ђуру С т р а ј и ћ а пароха сентомашког да се тражи за бечкеречког пароха и проту, како би се помоћу његовом додворила владици, и њега употребила као средство да сруши садашњу огромну већину општине и дочепа се, помоћу епископовом, власти онде где их нико неће и где ничије поверење не уживају.

У ту сврху обмањивали су и епископа и г. Страјића. и чланове конзисторије, покушавају да обману и јавност, те су на жалост за своје гадне намере задобили и кикиндску „Србадију“, а налећу и на друге листове својим лажима и клеветама о кандидату који је добио огромну већину г. Ж а р к у С т а к и ћ у, о изборном чину и о бирачима.

Када буде г. С т р а ј и ћ искрено обавештен о онима који су за њега радили, о њиховим смеровима, о гнусним средствима којима су за њега кортешовали и оно мало гласова претњама, обрицањима, обманама истесали; како су чак чивутски адвокати чинили притисак у његову корист на своје клијенте Србе, да су његови кортеши увукли чак и жупанијску власт да за њега ради, онда не сумњамо, да неби ни часа часио, већ повукао своју молбу.

У том уверењу подржава нас и то што нам је најпоузданије познато да је г. С т р а ј и ћ пред многим угледним личностима, чија имена није потребно да спомињемо, па и пред народним посланицима пре избора одлучно и о п е т о в а н о и з ј а в љ и в а о д а с е о н „н е ћ е п р и м и т и п р о т о п р е с в и т е р с к о г м е с т а а к о н е з а д о б и ј е з н а т н у и п р е т е ж н у в е ћ и н у!“

Нас бечкеречане уверавали су да је г. С т р а ј и ћ човек од речи, те држимо да ће и ову своју реч одржати и да се неће дати пољуљати од његових насртљивих ласкавца, као што се већ једном дао завести како изгледа, јер имамо у рукама једно писмо његовог кортеша, да је још пре избора хтео озбиљно да повуче своју молбу, али га по свој прилици одговорише они себични шпекуланти.

А какви су то и шта су им смерови, види се најбоље отуда, што им је на челу онај Апошијевац, који је на епархијској скупштини и ван ње најгаднијим начином тражио да се епископ пензионише, а сада се служи његовим родитељским осећајима, да га употреби за своје средство, како би помоћу његовога зета напакостио бечкеречкој општини, и над њом победу извојевао, за то му и води о свом трошку лажне депутације, у којима једва има који скупштинар.

Наш епископ, кога сви јако поштујемо, уважавамо и волемо, нека не верује тим ласкавцима. Не гоне њих љубав да раде за његовог зета, већ себичлук њихов, они хоће да му се додворе, да га тиме задобију и наведу сада и од сада на странпутицу, зато

су већ и на избору јавно говорили: да они знају да ни трећину гласова не могу усредсредити па једну особу против Жарка Стакића, но да им је једини смер да овоме покваре две трећине: „а после говорили су, у конзисторији је наша ствар, ми ћемо и против воље епископове, потврдити Страјића; израдићемо да епископ и не буде у седници, како би лакше оборили правило да се потврди увек онај, који добије највише гласова."

Како се види Страјићеви кортеши праве се већим папистама и од самога папе па зато не би требао г. Страјић да доведе свога таста — епископа у тај положај, нити у ту неприлику, која би му одузела љубав целе једне и најугледније своје општине, чији би мир и ред поремећен био, ако би се наметнуо за пароха и проту ма когод друго осим г. Жарка Стакића. —иħ.

Цемент архимандрит.

Самуило Јајтелес, доручкује са својом породицом. Одједном улази сензал Гринхозен и виче још с врата: Трговина! Кшефт!

Јајтелес скочи са столице, превали сто, жену и децу те поче млатати рукама и викати: Кшефт! Где је кшефт? Где?

Гринхозен ужива, кад виде какав утисак произведоше његове речи.

— Лагано, каже, само лагано!

За тим извади из џепа повине и пружи их Јајтелесу. — Ево, читајте!

— Јајтелес баци поглед на повине и рече развученим гласом: Wie heisst, владика? Шта ме се тиче ко ће бити бачки владика? С тим артиклом тргују можда на пештанској пијаци, код нас та роба нема курса.

— Ама за бога, архимандрит Платон Телечки! Ето пишу, да ће он понајпре постати бачки владика.

— Wie heisst Телечки?! Ко је Телечки?

— Шта, ви не знате ко је Платон Телечки? Онда се с вами не може правити кшефт. Та Телечки је наш јеврејски архимандрит, »цемент архимандрит«. Шта још не знате? Каја, каја!

— Ах, тај?! И он долази у Н. Сад за владику?

— Он! И зар да нам дођу Чивути из бела света Орнштајни и Шпицери, те да они праве с њим кшефтове. Где смо онда ми?

— Имате право! А хоћел бити каква кшефта? Шта би могао продати? Ону олупану кућу на Саилову и онај виноград око ње, што га је изела филоксера Шта вреди то? Петнајст до двадесет хиљада? Шта ће ту остати нами, а шта би требало дати другима?!

— Пст! казаћу вам. Ал немојте да после буде међу нами речи. Мање од 5 од сто »нето« сензалине не примам. (Поверљиво): Чуо сам да зидају на сред пијаце новосадске владичин двор. Већ је готов и план Кад се доврши задање може се испоставити, да је двор бауфелиг, рђаво зидан и да не би био лош за нашу синагогу. Све ће се то моћи израдати. Не познајете ви ко је Телечки. Прсте да лижете Гилт?! Гилт!

За тим су сели и рачунали. А већ идућег дана после оне белешке у јеврејском листу да архимандрит Телечки има највише изгледа за епископа бачког, склопила се у Н. Саду чивутска конзорција... Акције им скачу, јер се надају да ће бити кшефта.

Ако дух ове конзорције слети на св. Синод, онда ће одиста бити »цемент архимандрит« бачки епископ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком нове године ступа „Застава" у 34. годину своју и овим отварамо нову претплату.

Правац „Заставе" остаће и на даље: српски, радикалан, одлучан, без икаква обзира према народним противницима, без завијања и шевардања.

Ван тога ће управа „Заставе" учинити све, да подигне овај лист на ону новинарску висину, која одговара достојанству народа и радикалне странке.

Управа „Заставе" постарала се, да лист од нове године доноси редовне брзојаве о свима важнијим европским догађајима; постарала се, да повећа број дописника и да се поклони још већа пажња научном и забавном делу: подлисцима.

Пријатеље „Заставе" и радикалне странке молимо и очекујемо од њих, да овај лист помажу не само морално, но да најозбиљније пораде на томе, да се што више рашири круг „Заставиних" претплатника.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине" бројеве од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове а претплата за њих стаје 3 фор. годишње. Иначе је цена „Заставе" обележена на челу листа.

По решењу средишњег одбора радикалне странке, чији је орган „Застава", **лист се никоме не може слати на вересију.**

У Новом Саду, 10. децембра 1898.

Уредништво и администрација „Заставе."

Вести из места и са стране.

Владика Змејановић у Баваништу. Пишу нам из Баваништа: Већ од подужег времена, путује вршачки владика по својој дијецези. Обишао је више општина и свугде је лепо примљен био. На Богојављење служио је у Баваништу. Народ је владику врло лепо дочекао. Све улице којима је пролазио, биле су искићене, а са прозора лепршали се дивни ћилимови, рад вредних српских мома и жена. На станици дочекао је епископа многобројан народ. Уз звоњење звона, пуцњаву пушака, многобројних и окићених коњаника, као и многобројног народа ушао је владика у село и код цркве се сишао, где је владику поздравио парох баваништански Васа Богосављевић. Јутрење и службу отслужио је владика уз асистенцију више свештеника и калуђера. Црква је била препуна. У пола 2 сата био је банкет, који је црквена општина приредила у почаст владици и на којој је било до 50 особа. Владика је из Баваништа отпутовао за Мраморак испраћен исто онако лепо, као што је и дочекан.

Прослава у Црној Гори. „Глас Црногорца" пише: „На просветном пољу обратила се у току лањске године највећа пажња проширењу основне наставе, која је у свакој држави основ народне просвете. У појединим окрузима, нарочито у никшићском, отворено је с тога више нових школа, а уз школе подигнуте су на много места и нове цркве. Али највеличанственији споменик на овом пољу јесте велики и лепи храм св. Василија у Никшићу, око којег се ове године са толиким прегнућем радило, да се успело испред зиме ставити га под кров. — И наше правосуђе развија се и усавршава сваким даном све више, а као плод тог усавршавања изишао је ове године трудом нашег министра правосуђа наш „Имовински Записник" у другом поправљеном и попуњеном издању."

† Јудита Раписављевић. У Панчеву је сахрањена тамошња многогодишња учитељица Јудита Раписављевић, која је после дугог и тешког боловања преминула у 60 год. живота свога Лака јој земља!

† Светозар Панић, Још се није земља ни слегла на тек засутом гробу младића, медицинара Миленка Арнаутског, кад нам омладина јавља, да је изгубила још једног друга свога Светозара ученика VIII. разреда срп. вел. гимназије у Новом Саду, и сина жабаљског проте Милана Панића. Светозар је отишао у далеку Италију, у Арко, да тамо потражи лека свом порушеном здрављу, не падајући се један, да ће му се тамо смрћи за навек његовим млађаним падама, младом добу. Новосадски другови јако жале за Светозаром, јер беше добар и веран друг, искрен пријатељ. Лака му била црна земља у далекој туђини!

Поп Мадарас пред судом. Министар трговине барон Данијел, тужио је попа Мадараса, председника католичке пучке странке суду због увреде части. Како је Мадарас у жупанском муниципијуму претседник католичке странке а и иначе у околини врло поштована и угледна личност, то се по себи разуме, да се са великом радозналошћу очекује крај судске расправе. Како из Шопроња јављају, повод тужби је овај: У селу Дајч Крајцу, где је Мадарас парох, пре више месеци радило се на подизању телефона. Парох Мадарас, када је у недељу пошао у цркву, видео је радионике где раде. Њега је врло ожалостило, што се недељни одмор не одржава, те је том приликом више речи изустио против министра трговине. Овом је то јављено и он је тужио суду пароха Мадараса.

Забава. Српско академско друштво „Зора" у Бечу приређује 14. (26.) јануара 1899. светосавску беседу са игранком. Чист приход намењен је благајници „Зоре" и за помагање сиромашних а вредних чланова друштвених. Добровољни прилози примају се са особитом захвалношћу и биће објављени у новинама. Ко приложи најмање 5 фор. а. вр., постаје према правилима друштвеним члан помагач за год. 1898/9. Адреса: „Zora", Wien, I. Universität. Распоред. 1. Дав. Јенко: „Двори даворови", пева мушки збор „Зоре". 2. „Из српских народних песама", пева уз гусле г. Миле Прита, слушач медицине. 3. Фр. Лист: „Grand galop chromatique", свирају у два клавира госпођице Олга пл. Бајића, Вера пл. Бајића, Даница Остојића и г. Душан пл. Бајић. 4.) а) Ст. Мокрањац: „Лем Едим", б) Фр. Шуберт: „Боравак", баритон-соло уз пратњу клавира, пева г. Бошко Петровић, слушач философије. 5. Ст. Мокрањац: „1. руковет", пева мушки збор „Зоре". За тим игранка. — Почетком фебруара 1899. биће свечани комерс у спомен блаженопокојног митрополита краљевине Србије Михајила. О животу и делима његовим читаће потпредседник друштва г. Јован Илић, слуш. медицине.

Забаве. Српска православна црквено-школска општина у Грачаници приређује светосавску славу и забаву. — Српска православна црквено-школска општина у Приједору приређује уз добровољно суделовање срп. прав. црк. певачког друштва „Виле" светосавску забаву са игранком. — Српска народна читаоница у Кореници приређује на св. Саву уз суделовање кореничког дилетантског певачког и тамбурашког друштва беседу са игранком и томболом.

Забава. Српска грађанска читаоница у Митровици приређује на дан св. Саве у позоришној дворани „Српског дома" светосавску забаву с игранком.

Споменик Јована Хуса у Златном Прагу. Недавно је изнешен предлог, да се на тргу пред старом ваћницом у Златном Прагу подигне споменик великом сину чешкога народа Јовану Хусу. Недавно био је ради тога к начелнику Подлипни-у гроф Шенборн, нећак прашког кардинала, са депутацијом католичких друштава, и предао је протест, на којем има преко тридесет хиљада потписа, против подизања споменика на том тргу. Као главни разлог у протесту наводи се, да на оном месту већ стоји кип богородични, који поштују сви Немци. Гроф Шенборн замолио је начелника, да одбијањем предлога о споменику Хусу заштити верске осећаје чешког католичког народа, Подлипни је одговорио изаслапству, да он и градско представништво поштују свачије верске осећаје и да не желе повредити ни један. Хусу ће се подићи споменик не као црквеном реформатору, него као великом патриоти и мученику чешког народа. Стара је жеља целог чешког народа, да се подигне тај споменик.

Пребегао. Читамо у „Малом Журналу": Ђорђе Бабић комичар, који је осуђен на 6 месеци затвора, побегао је онамад чамцем у Земун.

Трговина

НОВИ САД, 12. јануара. Пшеница прве квалитете фор. 9·40—50 н. Пшеница средња ф. 9·10 до 30 нов. Пшеница лакша роба фор. 8·80—9·— н. Наполица ф. 7·50 —— нов. Јечам нови ф. 5·50—60 Зоб ф. 5·30—50 Кукуруз у крну нови ф. 3·10—20 нови у клипови ф. ——— нов. Маст 60 фор Сланина сува 60 фор. дебела замућена 60 фор Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	35—37 нов.	живе
„ средњи	34 —— нов.	мере
„ лаки	30—33 нов.	

Све од 1 килограма.

Најновије вести.

„Пештански Лојд" тврди још увек, да барон Банфи неће отступити док опозиција не изгласа индемнитет, о буџету, модификацији пословника итд. С тога се он не може ни упуштати у преговоре о изборном закону, провизоријуму, као и оним стварима, које ће његов наследник извршити. „П. Лојд" демантује, да је Сел разговарао са аустр. мин. председником, заједничким мин. спољних послова, немачким послаником и другим. У опште су гласови који стижу из Пеште, врло непоуздани, несигурни и непотпуни

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

(Стигли 12. јануара.)

Будимпешта. Сел и Банфи били су данас у сабору. Сел се п вукао у засебну собу, где је преговарао са првацима опозиционих странака. Говори се, да је Сел у погледу поравнања донео собом из Беча нову формулу. — Сел прича, да није он тражио аудијенцију код краља, већ да је на краљев позив отишао у Беч. Говори даље, да је краљ усвојио његов предлог да се уреди положај према Аустрији до краја 1903. год. на основу мађарског права самоопределења, а ако уставно уређење ових послова не буде могуће било, на основу XII. законског чланка од 1867. год. у смислу §. 68. (значи, ако аустријски сабор не пристане на то) онда угарски сабор да пристане на једногодишње продужење. Сел је изјавио, да је опуномоћен, да у споразуму с владом продужи преговоре на тој основи.

Будимпешта. У данашњој саборској седници, тражили су опозициони посланици измене у записнику и о томе је било поименично гласање. Полузванични кругови опровргавају вести о отступању Банфијевом.

Београд. Престона беседа којом је јуче скупштинска сесија свечано затворена, наглашује родољубиви рад скупштински, и да су у држави умирене страначке страсти. Даље тврди, да су новчане прилике у држави уређене и да су на економском пољу учињене спасоносне установе. Све то као и, жељезнички и школски закони подићи ће Србију како у културном тако и у економском погледу. Жељезничка веза са Румунијом даће нова полета трговини а и у погледу војске учињено је много, тако, да краљ гледа мирно у будућност и постараће се да данашње стање остане трајно.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ НА „ГОЛУБ"

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ

који излази под уредништвом Јована Благојевића, учитеља више девојачке школе ево већ XXI. годину; лист овај излази на великој 8° *два* пут месечно (осим јула и августа) а цена је годишња само **1 фор.** а. вр. те је најјефтинији дечији лист. — Претплату ваља слати на књижару **Миливоја Каракашевића у Сомбору.**

Угледни бројеви шаљу се сваком на захтевање бесплатно. 6 3—10

ПАРАСТОС.

У суботу пре подне у 11 сах. даваћу у саборној цркви годишњи парастос свом непрежаљеном другу **Јовану Марићу.**

У Новом Саду 12. јануара 1899.

Мара Марићка.

†

Јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима жалосну вест, да нам се наш нигда незаборављени син, брат, шуре и ујак

СВЕТОЗАР М. ПАПИЋ

свршени гимназиста VII. разреда

у Арку — где се са матером од 7. (19.) октобра 1898. г. ради лечења своје боље налазио — 2. (14.) јануара 1899. у наручју својих родитеља у 19-тој години живота свога у вечност преселио.

Тело милог нам покојника опојано је по православном обреду 4. (16.) јануара и у евангеличкој гробљу сахрањено.

Овом приликом нека је изречена хвала господару Илији Живановићу, великопоседнику из Панчева, који је као Србин једини при сарани учествовао, у нужди са пријатељским саветом притицао и на самртнички одар нашег милог покојника венац са тракама положио.

Још положише венце: госпођа Матура и госпођица Дритман, а букё цвећа госпођа баронница од Далвица.

Свима тима, као и онима, који нашег милог покојника до гроба допратише, нека је од потписаних изречена заслужна хвала, а драгом покојнику нашем, који млад у далеком свету, удаљен од својих вечити сан борави, нека је вечн мир и лака земља!

Отац: *Милош М. Папић*, окр. прота жабаљски. Мати: *Милева* рођена *Живановић*. Сестре: *Катица* удата *Јојкић*, *Софија* удата *Темеринац*, *Стојанка*, *Зорка*. Зетови: *Василије Јојкић*, парох туријски. *Стеван Темеринац*, администратор парохије лочке. Нећакиње: *Вера Јојкић*, *Смиља Темеринац*.

ОГЛАСИ.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

МИЛАНА ПЕТКОВИЋА

У МИТРОВИЦИ

потребује једног помоћника, који је већ сервирао 4—5 година, а који је вичан немачком и мађарском језику има првенство. Ступити може до 15. фебруара 18 1—3

Један **трговачки помоћник** шпецерајиста, тражи место у једној бољој трговини. Стар је 18 година, говори српски и немачки. Ступити може одмах.

Адреса на администрацију „Заставе". 20 1—3

ПРЕДАЈА РАДЊЕ.

Предајем из слободне руке моју шпецерајску и меховиту радњу, постојећу 25 година на најбољем месту. Стовариште је у вредности од прилике 2000 ф. Поближа извешћа даје **Ана уд. Милић и син** у Д а љ у.

9 3—8

ПОМОЋНО-МАНУФАКТУРНА, КРАТКЕ и ГАЛАНТЕРИЈСКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

М. Б. РОЗЕНФЕЛДА

У Р У М И

потребује помоћника, који мора бити потпуно вичан српском, немачком и мађарском језику, извештан, окретан, самосталан продавац — прва снага. Место стално уз добру плату. 17 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СТЕВАНА Д. ШИЋАРЕВИЋА

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

потребује два млађа спомоћника, који потпуно мађарски говоре. Ступити могу 1. фебруара по рим. 12 3—3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.